

haar zonden ook belijden en dat durft ze niet en daarom smaakt ze nog de zaligheid van Gods barmhartigheid niet. Wat een worsteling gaat er aan die schuldbelijdenis vooraf, maar eindelijk komt ze er toe en dan eerst daalt de eindelijke vrede in haar gemoed. Hoe vurig is haar dank, als ook haar beide kinderen wel zullen worden verzorgd, want nu is ook de moeder in Beatrys gerustgesteld. In een korte peroratie tot eere van Maria eindigt de dichter. Tot zoover in hoofdtrekken het Middel-nederlandsch gedicht. Men heeft kunnen merken, dat het een uitgesproken Roomsche karakter draagt, trouwens het dateert uit de 14e eeuw, er is dus niets anders te verwachten. Maar het zal tevens gebleken zijn, dat de dorre vertelling van broeder Gijbrecht is uitgedijft tot het verhaal van de bekeering van een non, waarbij het wonder van Maria een secundaire plaats innam, hoewel de dichter ook zeer zeker bedoelde den lof van Maria te bezingen. De Middeleeuwsche Beatrys bezweek in de verzoeking en leefde in zware zonden, maar ten slotte ontving ze genade en toen zocht ze weer haar heil achter de kloostermuren. Zoo dacht de vrome middel-eeuwsche monnik zich den dienst van God. Zeker, wij, kinderen der Reformatie, denken hier gansch anders over, maar dat belet ons niet in dit mooie kunstwerk een fijne kern te vinden, die we weten te waardeeren. Deze dichterprediker heeft ons geen engel-reine figuur geschilderd, maar een zwak mensch-kind, een zondares, die de ellende-diepte der zonde leert kennen en van uit zijn standpunt als roomsch-geestelijke teekent hij ook den weg ter redding: uit de zonde geen bevrijding dan door het kruis van Golgotha. Zonde en genade, dat zijn de beide schakels, die in het leven van Beatrys in elkaar grijpen. Er is alleen leven en redding mogelijk, als genade wordt verleend, al laat de Middeleeuwer Maria hierbij haar hulpe verleen. Het pleit voor de diepe zelfkennis van den dichter, als hij zoo de diepte der zonde weet te peilen en zoo weet te schrijven van den weg ter redding. Zou de dichter der Middeleeuwen wel zoo hebben kunnen schrijven, indien hij zelf niet wist en kende?

De Middeleeuwsche Beatrys ging onder in den golfslag der eeuwen. In later tijd, in Vondel's dagen, bewerkte een ander Roomsche geestelijke nog eens dezelfde stof, zonder zijn voorganger zelfs maar op zij te komen. In één ding gaf hij van eenige oorspronkelijkheid blijk: hij vermaterialiseerde het mirakel en liet het Maria-beeld van zijn plaats stappen om zoo de vervanging te verklaren! Dan merkt men wederom een paar eeuwen niets meer van de legende. In de 19e eeuw herleeft echter, met de Romantiek, ook de studie der Middeleeuwen. Weer valt de aandacht op de Beatrys-legende. We gaan de uitgaven en berijmingen voorbij, die omstreeks 1860 het licht zagen om na te gaan, hoe in onze eigen dagen deze stof sommige onzer dichters heeft getroffen.

We zullen daarbij gelegenheid hebben op te merken, dat de persoonlijkheid van den dichter, zijn denkwijze, zijn zedelijk standpunt en ten slotte en zeker niet het minst zijn godsdienstige levensbeschouwing van groote beteekenis is voor de behandeling van deze stof.

In de eerste plaats vragen we nu aandacht voor een dramatisering van de legende.

A. J. L. WYTZES.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

CXIV.

We komen nu tot de drie brochures van Dr. Kuyper zelf.

De eerste: *Complot en Revolutie*, verscheen Zaterdag 30 Januari 1886. Nog heugt het me, hoe ik als negenjarige knaap, aan den avond van dien dag door mijn vader werd uitgestuurd, om aan de kiosk op den Dam „Het Conflict gekomen” te koopen. En onvergetelijk bleef me de indruk van de bittere ironie, waarmee de eerste bladzijde aanving: „We hebben een fout begaan; wij Geschorsten!”

Dit vlugschrift was verdeeld in 16 paragraafjes: 1. Onze fout; — 2. Karakterloos; — 3. Is er dan geen schuld?; — 4. De acte van beschuldiging; — 5. Ons arme vaderland; — 6. Het complot; — 7. Het Openbaar Ministerie; — 8. Axiopistie; — 9. Zedelijke verantwoordelijkheid; — 10. Is revolutie altoos zonde?; — 11. Maar in de kerk dan toch?; — 12. Curaçao; — 13. De Souvereiniteit in de kerk; — 14. Ga er dan uit!; — 15. Maar ge drijft dan toch revolutie?; — 16. De revolutie gereguleerd.

Op 4 Januari 1886 had het Classikaal Bestuur te Amsterdam 5 predikanten, 47 ouderlingen, en 32 diakenen, voor onbepaalde tijd in hun bediening geschorst, zoo het heette om een kwestie van beheer der kerkelijke goederen, maar feitelijk om de bekende attestenkwestie.

Tot vervelens toe echter was in de laatste weken aan de geschorsten toegeroepen: gij hebt complot

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Organisatie van het Onderwijs in Ned.-Indië.

De Indische volken ontwikkelen zich in een zeer snel tempo. In korten tijd doorloopen zij de ontwikkelingsfasen, waarvoor de Westersche volken eenen noodig gehad hebben. Een der moeilijkste plichten, welke hierdoor op de Regeering komt te rusten, is wel aan den drang naar ontwikkeling, die alle volken in den Archipel kenmerken, de juiste leiding te geven. Immers het is een bijna onmogelijke taak in enkele jaren het onderwijs te organiseren onder een bevolking van meer dan 40 miljoen menschen, die tot voor korten tijd nog voor het overgrote deel afkeerig waren van elke schoolsche vorming. Sommige volks groepen kunnen niet meer verwerken dan enkel wat lees-, schrijf- en rekentechniek, terwijl andere voldoende intellectuele kracht bezitten om het universitaire onderwijs te volgen.

Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat in de laatste twintig jaren telkens wijzigingen in het onderwijssysteem aangebracht werden. Alle pionierswerk toch begint met proefnemingen. Eenmaal ingeslagen wegen moeten dikwijls verlaten worden, wanneer de resultaten aanwijzingen geven, dat men zich op 't verkeerde pad bevindt.

Na de gestadige deining in het eerste kwart dezer eeuw is er sedert kort eenige rust gekomen. De Regeering heeft een omlijnd onderwijssysteem aanvaard, volgens hetwelk nu met kracht aan den opbouw van het Indische volksleven wordt voortgewerkt.

Volgens de jongste subsidiebesluiten van het vorige jaar hebben zich ook de particuliere scholen in dit systeem te voegen, indien zij op subsidie aanspraak willen maken. De Zending dient derhalve met haar Chr. Onderwijs ook binnen dit regeeringsschema te blijven en zich de vraag te stellen, welke taak zij binnen die grenzen heeft te vervullen.

Het onderwijsplan, dat nu ten grondslag ligt aan de verdere ontwikkeling der Indische volken, vormt na de laatste wijzigingen en aanvullingen één geheel, van het allerprimitiefste volksonderwijs af tot het hooger onderwijs toe. De scholen zijn alle aan elkaar geschakeld met de mogelijkheid van overgang van elke lagere naar een hoogere school. In soorten van scholen vertoont dit systeem dezelfde veelzijdigheid en veelvormigheid als de onderscheiden rassen en standen en het onderscheiden peil der ontwikkeling.

Tot recht verstand van het geheel moet eerst de onderscheiding gemaakt worden tusschen het zuiver Inlandsche onderwijs met de landstaal als voertaal en het Westersche Onderwijs met het Hollandsch als voertaal bij het onderwijs.

Tot de eerste groep behooren drie soorten van scholen, te zamen Inlandsche scholen genoemd.

- a. De Volksschool of deesschool, d.i. een driejarige cursus met een leerplan gericht op het leeren en schrijven van de landstaal en eenvoudige rekenen. Ze is de school voor de breede massa. Java telt ongeveer 7000 volksscholen met 400.000 leerlingen.
- b. De Standaardschool (te voren genoemd 2e klasse school) d.i. een vijfjarige school, aan welke de beperkte plaats is toegewezen van centra van handel en verkeer. Java telt 1500 Standaardscholen met 200.000 leerlingen.
- c. De Vervolgschool, d.i. een driejarige

gesmeed om een revolutie te bewerken in de kerk en misschien ook wel in den staat. In tw dusge-naamden „Broederkring” hebt gij booze plannen beraamd, welker uitvoering gelukkig nog intijds verhinderd is door het kloeke optreden van het Classikaal Bestuur. Maar gij zijt Kerk- en Staats-gevaarlijk.

Het even leugenachtige als dwaze van deze aantijgingen, wordt nu in dit eerste vlugschrift door Dr. Kuyper helder aangetoond. Tot die „complotteerende” en revolutie-smedende „Broederkring” toch, behoorden ook de predikanten Kravenhelt, Deelman, Geselschap en van der Horst, die niet door het Classikaal Bestuur geschorst waren, en dus, ofschoon zij met de besluiten van den Broederkring hadden ingestemd, toch niet als complotteerders waren aangemerkt. Ook waren de notulen der vergaderingen van genoemden kring nog daar, om, voor wie dat mocht noodig zijn, metterdaad te bewijzen, dat men tot heel wat anders samenkwam, dan om revolutionaire plannen te smeden, of middelen te beramen, om met goed gevolg kerk-roof te plegen; of wel misschien om, na de kerk overmeesterd te hebben, ook Z. M. den Koning af te zetten en Kuyper tot President der Nieuwe Batavia'sche Republiek uit te roepen.

Het grooter deel der brochure wordt ingenomen door een weerlegging der voorstellingen, door Ds Hogerzeil in zijn vlugschriftenreeks over den kerkelijken strijd gegeven. Duidelijk wordt aangetoond, dat „Revolutie” niet altoos zonde is, noch in de kerk noch in den Staat; dat Revolutie eisch der getrouwheid aan de hoogste Macht kan zijn, en dat, als er, met Ds Hogerzeil, sprake is, van „gereguleerde revolutie”, de Haagsche Synode deze zeventig jaar in hoofdzaak wel niets anders

cursus op de zooeven genoemde volksschool. Een groep van volksscholen zal volgens het opgezette plan voor de leerlingen, die verdergaand Inlandsch onderwijs verlangen, een Vervolgschool ontvangen, zoodat dit onderwijs van volksschool en vervolgschool te zamen op hetzelfde peil komen als dat van de vijfklassige Standaardschool.

Van de Standaardschool en Vervolgschool kunnen de leerlingen overgaan naar de Normaalschool, om opgeleid te worden tot onderwijzer aan een Inlandsche school, of naar een hieronder nader genoemde Schakelschool, die de leerlingen den weg opent naar het Westersche voortgezet Onderwijs.

Voor de groote massa is het onderwijs op de driejarige volksschool eindonderwijs. Van welke waarde dit onderwijs, dat enkel in wat techniek van de lees-, schrijf- en rekenkunst bestaat, voor de leerlingen is, kan men zich het best indenken, als men zich een Hollandsche school voorstelt, waar het onderwijs gegeven wordt door onderwijzers, die de 5e klasse eener lagere school hebben doorloopen en waar de kinderen de school na de derde klasse verlaten. Geen wonder, dat de rapporten van de Inspecteurs weinig hoopvolle oordeelvellingen te lezen geven. Uitspraken zooals ze in het laatste onderwijsverslag voorkomen: „de onderwijsresultaten aan de volksscholen zijn nog gering”, of „het volksonderwijs heeft nog weinig wortel geschoten”, geven een misschien nog eufemistischer kijk op den toestand van dit onderwijs. De blijmoedige verzuchting uit een der rapporten, „dat in een bepaald ressort geen leerlingen werden aangetroffen, die letterlijk niets wisten, wat in andere streken dikwijls voorkomt”, is niet erg moedgevend.

Van deze instelling voorzie ik ook voor de toekomst weinig nut, indien men zich beperkt tot het nu gestelde doel: bestrijding van het analphabisme. Neen, integendeel, ik acht dit naaste doel, bestaande in wat onderwijstechniek, gegeven door menschen, wier gezichtskring niet verder dan de desamheiming reikt, eerder een gevaar voor Indië. Dit onderwijs opent den weg tot allerlei kennis, zonder dat het in staat geweest is zedelijke weerstandskrachten in de leerlingen tot ontwikkeling te brengen. Ik kom hierop bij de bespreking van het karakter van het Indische onderwijs terug.

Tot de tweede groep lagere scholen, die Westersche Onderwijs geven met het Hollandsch als voertaal, behooren vier soorten:

- a. De Europeesche school, die toegankelijk is voor kinderen van Hollanders en vooraanstaande Javanen en Chinezen.
- b. De 7-klassige Hollandsch-Chineesche School, H. C. S. genoemd.
- c. De 7-klassige Hollandsch-Inlandsche School, of de H. I. S.
- d. De 5-klassige Schakelschool.

De laatste inrichting bedoelt een schakel te vormen tusschen het Inlandsch Onderwijs en het Voortgezet Westersche Onderwijs. Leerlingen van de hierboven genoemde Standaard- of Vervolgschool kunnen na de 4e klasse overgaan naar de Schakelschool.

De vier soorten Hollandsche Scholen geven voor de leerlingen of eindonderwijs, of de voorbereiding voor Voortgezet Onderwijs aan H. B. S., Mulo-school of Vakschool, waar ook het Hollandsch voertaal is. Hoewel deze Hollandsche lagere scholen voor inlanders en Chinezen van paedagogische zijde bezien, niet als modelinrichtingen kun-

gedaan heeft dan revolutie reglementeeren tegen onzen Koning en Heer.

Heel deze (Synodale) Reglementenbundel mikt slechts op één doel, t.w. om vrijheid in de kerk te verzekeren aan wie niet knielt voor Christus als zijn Heer.

Te maken, dat een modern prediker altoos, een klagend belijder van den Heere Jezus nimmer gelijk kreeg, is dat of is dat niet de doorzichtige toelag van heel dit Hierarchisch weefsel geweest?

Is er ooit een loochenaar van den Christus uitgeworpen? En trof niet elke banbliksem van dit machtig Lichaam onveranderlijk een Dienstknecht des Heeren, één die Hem als Koning beleed?

Terecht herinnert Dr. Kuyper dan aan de klachten van een De Cock, een Scholte, een Witteveen bovemal aan een man als Kohlbrugge, als hij de bitterheid zijner ziel tegen dit ongodelijk synodale wezen uitgoot.

De tweede brochure: *Ons vrij Beheer bedreigd en beveiligd* verscheen Zaterdag 6 Februari.

Dit vlugschrift was verdeeld in 17 paragraafjes: 1. Pincotts; — 2. Groen van Prinsterer; — 3. Het staat er dan toch! — 4. Ge naamt het goed dan toch me! — 5. Accoord. — 6. Onbevoegd. — 7. Wat stond op het spel? — 8. Eerste Aanval: Het algemeen college; — 9. Tweede Aanval: De Synode zelve; — 10. Derde Aanval: De Besturen; — 11. Stuiting van censuur; — 12. „Subintreerend Bestuur”; — 13. Wederzijds gebonden; — 14. Pubbele kwaliteit; — 15. Merkwaardige handteekening; — 16. Een laatste borstwering; — 17. Moraal van deez' Historie.

Ds Hogerzeil had o.m. durven schrijven, dat Dr. Kuyper e.s. „de kerkelijke kas wilden meenemen;

nen worden ontvangen. wijs in een varing geto goede dien ook bij het stormloop v S. om zich gang tot de om zich lat te verovere plaatsgebr de leestste Ik heb ze opening v H. I. S. t de honde jaar, die vier in een geld in de het hoofd te sturen. zeggen: ga geweest, ik

Sedert 18 inrichting v ger Onderw den stoot g type, dat e hooger ond neezen als Algemeene gen: een on Mulo-school land) en ee bare School tot de Indi versiteit.

De leerlin kunnen beh (A. M. S.) • len: Artsen len (Osvia), aan de Holla len). Midde en Cultuurs

In dit bec hebben wij eischen, die dingsarbeide allereerst te opvoeding haar ond duidelijk we Onderwijs brengen.

Al hoop ambieeren, hebbers vin Zoo heeft o dat met Gee „Den Gulde van G. H. Het w innering hij had

en als vruch was „duit meer dan 6 geworpen, op gezag va na op scho ding teeke

Voorts to recht aan, ; voor het Be zoo heftig komen, hoe deniskwesti wegend bel Beheer te v

De derde in de Best Dit vlugs 1. Op de te men; — 4. — 6. Wie eed; — 8. h 10. Motief; strooide sel

Hier rake het Classik het conflict had, tussel van den He Belijders on Rebeerskwe Voorts: h schenen: W een niet-ges ontzien om bewimpeld

kschool. Een
het opgezette
and Inlandsch
ool ontvangende
ol en vervolg-
comen als dat

school kunnen
maatschool, om
aan een In-
der nader ge-
ogen den weg
zet Onderwijs,
derwijs op de
s. Van welke
wat techniek
bestaat, voor
best indenken,
nool voorstelt,
door onder-
school hebben
de school na-
ander, dat de
oopenlijke oor-
den zooals ze
orkomen: „de
olen zijn nog
it nog weinig
en nog eufem-
dit onderwijs,
der rapporten,
eelingen wer-
s wisten, wat
”, is niet erg

t voor de toe-
eperkt tot het
et analphabe-
t naaste doel,
gegeven door
erder dan de
ar voor India,
llerlei kennis,
zedelijke weer-
ontwikkeling
espreking van
rwijs terug.

len; die Wes-
tollandsch als
oegankelijk is
ooraanstaande
esche School,
dsche School,

en schakel te
lerwijs en het
eelingen van
Vervolgschool
ar de Schakel-
en geven voor
voorbereiding
B. S. Mulo-
et Hollandsch
e lagere scho-
an paedagogi-
ichtingen kun-

ntereen tegen
tenbundel mikt
eeld in de kerk
voor Christus

er altoos, een
enis nimmer
de doorzichtige
eefsel geweest?
en Christus uit-
drikt van dit
m Dienstvaer-
ig beled?

aan de klach-
ten Witteveen,
ge, als hij de
delijk synodale

Beheer be-
Zaterdag 6

paragraafjes:
rer; — 3. Het
het goed dan
i. Onbevoegd.
Eerste Aanval:
e Aanval: De
De Besturen;
Subintreerend
n; — 14. Dub-
landteekening;
7. Moraal van

arjven, dat Dr
en meenemen

nen worden beschouwd — immers de leerlingen
ontvangen op jeugdigen leeftijd bijna al het onder-
wijs in een hun vreemde taal — toch heeft de er-
varing getoond, dat zij aan de volksoontwikkeling
goede diensten bewijzen. Deze scholen zijn dan
ook bij het volk zeer gewild. Elk jaar is er een
stormloop van kinderen naar de H. I. S. en H. C.
S. om zich maar een plaatsje te veroveren. Toe-
gang tot de Holl. school beteekent de mogelijkheid
om zich later een goede plaats in de maatschappij
te veroveren. Voor vele duizenden, die wegens
plaatsgebrek afgewezen werden, jaar op jaar, moet
de teleurstelling wel onzegbaar groot geweest zijn.
Ik heb ze gezien, een paar jaar geleden bij de
opening van den nieuwen cursus aan de Chr.
H. I. S. te Solo, de Idenburgschool, die ver over
de honderd jonge Javaantjes van zes en zeven
jaar, die zich voor schooltijd tegen elkaar, drie,
vier in een bank neergezet hadden, met het school-
geld in de hand, smeekend de oogen gericht op
het hoofd der school hen toch maar niet weg
te sturen. Het is dan wel zeer hard te moeten
zeggen: ga maar heen, anderen zijn jullie voor
geweest, ik heb voor jullie geen plaats meer.

Sedert 1919 is de H. B. S. niet meer de eenige
inrichting van Middelbaar- en Voorbereidend Ho-
ger Onderwijs in Indië. G. G. Idenburg heeft nog
den stoot gegeven tot de instelling van een school-
type, dat de schakel vormt tusschen lager- en
hooger onderwijs, zoowel voor Javanen en Chi-
nezen als voor Hollanders. Deze instelling, de
Algemeene Middelbare School heeft twee gelede-
ngen: een onderbouw, gevormd door de driejarige
Mulo-school (gelijk aan de Mulo-kopschool in Hol-
land) en een bovenbouw; een driejarige Middel-
bare School waarvan het eindexamen toegang geeft
tot de Indische en ook tot de Hollandsche Uni-
versiteit.

De leerlingen van de Hollandsche lagere scholen
kunnen behalve tot de H. B. S. en de Mulo-school
(A. M. S.) ook toegang verkrijgen tot de Vakscho-
len: Artsenscholen (Nias en Stovia). Bestuurscho-
len (Osria), Kweekscholen (voor Ind. Onderwijzers
aan de Hollandsch-Inlandsche en -Chineesche Scho-
len), Middelbare Technische Scholen, Landbouw-
en Cultuurscholen.

In dit hechte en goed gesloten onderwijssysteem
hebben wij ook te werken overeenkomstig de
eischen, die de volksoopvoeding aan ons als Zen-
dingsarbeiders stelt. Het is echter van veel belang,
allereerst te onderkennen, welk karakter de volks-
opvoeding draagt, die de Regeering in het open-
baar onderwijs aan Indië geeft, opdat het ons
duidelijk worde, welke correctieven door het Chr.
Onderwijs in die volksoopvoeding zijn aan te
brengen.

H. MEIJERINK.

PERS-SCHOUW.

Over Geerten Gossaert.

Al hoop ik het ambt van interviewer nooit te
ambleren, toch kan men, nu het eenmaal lief-
hebbers vindt, de resultaten ervan wel eens inzien.
Zoo heeft ook eenige betekenissen het vraaggesprek,
dat met Geerten Gossaert gehouden is, en waarvan
„Den Gulden Winckel” aldus vertelt hij monde
van G. H. Pannekoek Jr:

Het was slechts aarzelen, dat ik hem, zijn her-
innering terugroepend, naar de reden vroeg, waarom
hij had opgehouden te werken.

en als vrucht van deze infame, lasterlijke aantijging,
was „duitendief” dan ook de lieflijke term, die
meer dan één der geschorsten naar het hoofd werd
geworpen. „Je vader is een duitendief!”, riep men
op gezag van Ds Hogerzeil Kuyper's kinderen zelfs
na op school. Tegen zulk een ergerlijke beschul-
diging teekent de schrijver hier ernstig protest aan.
Voorts toont hij op onomstootelijke wijze het
recht aan, zoo des kerkeraads als der Commissie
voor het Beheer, thans door het Classikaal Bestuur
zoo heftig gewraakt. Ook laat hij duidelijk uit-
komen, hoe deze Beheerskwestie door de Belij-
deniskwestie beheerscht wordt, en van hoe over-
wegend belang het voor alle kerken is, haar Vrij
Beheer te verdedigen.

De derde brochure: De „Vredelievenden”
in de Besturen verscheen Zaterdag 13 Februari.

Dit vlugschrift was verdeeld in 13 paragraafjes:
1. Op de teenen getrapt; — 2. Uitgelekt; — 3. Bij
uren; — 4. Een deur; — 5. Gepantserde paneelen;
— 6. Wie was „Kerkbestormer”?; — 7. Ambts-
eet; — 8. In het ongereede; — 9. Schrikbewind; —
10. Motief; — 11. Het misdrijf; — 12. De ver-
strooide schapen; — 13. Conclusie.

Hier rekent Dr Kuyper het den Irenischen in
het Classikaal Bestuur als hun schuld aan, dat
het conflict gekomen is, niet, gelijk het behoort
had, tusschen de Belijders en de Loochenaars
van den Heere Jezus Christus, maar tusschen die
Belijders onderling, door in de Geloofskwestie de
Beheerskwestie te mengen.

Voorts: in de pers was artikel na artikel ver-
schenen: Wat wil Dr Kuyper toch? Zelfs had
een niet-geschorst lid van den kerkeraad zich niet
ontzien om in het Roomsche blad: De Tijd on-
bewimpeld te verklaren, dat Dr Kuyper er onder

Gossaert werd eenigszins wrevelig.

„Welk recht heeft men toch eigenlijk dat voort-
durend te vragen? Is het niet genoeg, dat een
dichter geeft wat hij heeft; moet hij bovendien
nog in vivo worden ontleed, om te kijken waarom
hij niet méér geeft? Waarom deze belangstelling
in den dichter in plaats van in de gedichten?”

Ik citeerde de bekende legende over de onver-
eenbaarheid van christendom en kunst.

Nu kwam de goede luim aanstonds terug.

„Zou de eenvoudigste verklaring in dit geval
weer niet de beste zijn?” En Gossaert schonk me,
met bijzondere aandacht, wat hij Edoch, het edele
vocht reikte niet toe om het glas tot aan den rand
te vullen. Een laatste gulp — en 't was gedaan.
„Wat heeft ze nu?” vroeg Gossaert, de flesch
bezorgd toesprekend.

„Ze is op”, zei ik geamuseerd.

„Recht geantwoord!” hernam Gossaert, „ze is op.
En haar ontijdig einde wordt levendig betreurd.
Maar hoe komt ze zoo spoedig, zoo onverwacht
spoedig, op?” vroeg Gossaert. En hij betastte de
flesch gelijk een zachtzinnige pleegzuster. „Aha!”
zeide hij, „ziet hier het raadsel ontraand, ze heeft
een ziel, ze heeft te veel ziel, veel te veel ziel,
voor zoo'n kleine, goede flesch! Dat heeft ons
verrast! En zie daar alweer een punt van overeen-
komst tusschen een goed dichter, en een goede
flesch: ze hebben beide te veel ziel, en dan zijn ze,
wanneer ze niet van het allergruotste kaliber zijn,
ineens, onverwacht óp.”

„Triest, nietwaar, old girl!” zei Gossaert ver-
trouwelijk tot de flesch, haar hals zachtjes lief-
koozend, als om haar te kalmeeren.

„En als we op zijn”, ging het onverstoorbaar
door, „dan worden we bijgezet in den grooten
vanzigen kelder der literatuurgeschiedenis, waarvan
mijn vereerde vriend Vorwey zoo juist de nationale
opperbutler is geworden. Ah, c'est un dur
métier...!” Ik kon niet ontkennen, dat de ver-
klaring van het „óp zijn” inderdaad hoogst een-
voudig was, — maar toch allicht, meende ik, wat
al te simplistisch.

„Nu weet te simplistisch, en men klaagt altijd
dat ik zoo gecompliceerd ben! Enfin, ik doe u
gaarne een plezier. Wilt u een ingewikkelder ver-
klaring, óók goed! U kunt krijgen wat u wilt, tot
de meest gecompliceerde toe!”

Ik lachte, maar hield vol. „Nu, bijvoorbeeld?”

„Nu, bijvoorbeeld: Ik schrijf niet meer omdat ik
niet meer moet schrijven. En ik ben opgehouden
te schrijven, omdat ik niet meer wilde schrijven.
Dat hangt samen. Vergeef mijn „talking shop”,
maar ik kan 't u wellicht duidelijk maken met
een beeld. Men heeft soms zeer rijke en krachtige
oliebronnen, die onder zoo'n zwaren druk spuiten,
dat ze zich zelf verzanden. Dat is, geloof ik, een
weinig mijn geval. De eruptie is zeer plotseling en
zeer kort geweest; en de spanning zoo groot, dat
de bron zich zelf verstopt heeft. Niet de poëzie was
opgedroogd, maar de mogelijkheid tot uiting. Wat heeft
meegewerkt is natuurlijk wel mijn overtuiging om-
trent den natuurlijke duur van de lyrische potentie.
Zoodra ik zelf meende te bemerken, dat de druk
ook maar eenigszins afnam, heb ik de bron af-
gesloten. Waarom zou men zichzelf overleven?

Eigenaardig alleen is misschien, dat ik het zoo
vroeg heb gedaan en zoo opzettelijk. Maar vergeet
niet, dat wij, onder de Tachtigers, zulke schrikke-
lijke voorbeelden hadden van waardijk groote lyri-
ci, die zich overleefden. Dat schrikbeeld heeft mij
steeds voor oogen gestaan.”

„Maar de bron zal wel weer eens gaan spuiten!”

„Dat hoop ik niet”, zei Gossaert langzaam. „Ik
heb nooit begrepen, hoe iemand het prettig vond
om dichter te zijn. Tenminste niet, wanneer hij
werkelijk begrijpt, welk een ravage het beteekent
naar lichaam en ziel.”

En met een duidelijk ernst na alle boutades:
„Naar mijn inzicht is het echte dichterschap iets

moest. Deze schrijver vergeleek Dr Kuyper bij
Napoleon, noemde hem een tiran, hoopte, dat hij
nu zijn Moskou zou krijgen, wenschte hem, uit
den grond zijns harten, een Waterloo toe, en ver-
klaarde nog wel zooveel verdraagzaamheid te be-
zitten, om, als de tiran op St. Helena zat, hem
en het overblijfsel zijner volgelingen daar een kerkje
te gunnen.

Openhartig vertelt nu Dr Kuyper zelf wat hij
beoogt.

Als op de vraag: Wat wil Dr Kuyper toch?
Dr Kuyper zelf nu ook eens het antwoord mag
geven, dan wete men, dat al wat in mij is, er naar
smakt en hijgt, om van den kerkelijken strijd met al
zijn zielverdervende bitterheden verlost te worden,
en dat ik, o, zoo dankbaar het uur zal zegenen,
waarop mijn wederpartijders mij de verhooring dier
stille bede brengen.

Ik heb er geen tijd voor.

De studie der Theologie eischt in toenemende
mate mijn kracht, en als de Heere mijn God mij nog
een tiental jaren levensmocht hebben toebedacht,
dan is het al mijn jaloeschheid en zielsinnig be-
geeren, dat ik eerst mijn Encyclopaedie,
daarna mijn Dogmatiek moge uitgeven, en dat
ik mijn levensarbeid besluiten moge met de uit-
legging van een boek uit het Woord.

Hooger en verder gaan mijn aspiratiën niet.

Persoonlijk ben ik van het politieke tooneel voor
goed afgetreden, en o, ik verheug me mij zoo van
heeler harte in, dat ik aan het Kamerleven ontkwam.

Voorts wat ik op politiek terrein met de pen
voorst, weet men.

Zelf schreef ik het Program.

Zelf heb ik dat Program toegelicht.

Eigenlijk schier niemand onder mijn landgenooten
heeft zoo op alle wijze verteld, wat hij beoogde,
als ik.

zoo heiligs, dat niemand, wanneer zijn lichaam en
geest worden uitgekozen om het te dragen, zich
daaraan mag onttrekken. Dat zou ellendig laf zijn.
Maar wie het dichterschap begeert, wie het tracht
te behouden wanneer het hem afgenomen wordt,
is of een utter cad of een damned fool”.

Het stuk is langer geworden, dan mij in deze
rubriek lief is. Maar de opruiming van een legende
is altijd een goed werk. Hier is afgerekend met het
verhaal, dat christendom en kunst onverenigbaar
zouden zijn.

K. S.

Naschrift. Gaarne verleen ik een plaats in
deze rubriek aan het volgende bij mij ingekomen
stuk:

Garoet, 29-12-'24.

Hooggeachte Ds Schilder,

Met zeer veel genoegen lezen we altijd de stuk-
ken van Uw hand in „De Reformatie”. Helaas
maakte Uw „Persschouw” in het No. van 14-11-'24
een uitzondering. U heeft 't daar over: Ploegen op
Rotsen? en vertelt den lezers, dat de Geref. Kerkb.
v. Hillegom een medewerkster voor de Zending
heeft, die alle kranten jaloersch kan maken. Daar-
onder volgt dan een „frisch” stuk, dat e.e.a. moet
bewijzen: 't Verhaal van Haroen al Raschid. Over
den inhoud van dit stuk hebben we verastomd ge-
staan. Afgezien van meerdere kleine onjuistheden,
vinden we dit wel 't sterkst, dat we hier een
onderwijzeres hebben, die door haar onoordeel-
kundig optreden een (Moh.) leerling gewoonweg de
school uitjaagt. Een Zendingsonderwijzeres die zoo
optreedt, zal zich op den duur onmogelijk maken.
Verondersteld, dat wij niet één verbot een ge-
woonte van eeuwen konden doen ophouden. Dat
is immers onmogelijk!

Ik weet dan ook uit ervaring ('k ben zelf Zen-
dingsonderwijzer — geruimen tijd in Indië — mo-
menteel werkzaam aan de 5e Zendingsschool en
heb dus gelegenheid gehad eens goed rond te
kijken) dat de meeste onderwijzers zoo'n geval
heel anders aanpakken. Ons doel is toch, kinderen
tot Jezus te brengen en dat kan de Zendingsschool,
mits we alles langzaam aan probeeren. Is het geen
geluk, dat „onze” scholen zoo goed zijn, dat
ook die Moh. kinderen er komen. Juist daardoor
kan onze invloed zoo groot zijn, kan ons werk zoo
bijzonder gezegend worden. Maar dan moeten we
ook heel geleidelijk trachten in te werken op onze
leerlingen. Geen polemische, „slechts” theoretische
methode. (Zie referaat Dr v. Andel, Zendingconf.
Bd. Juni '23.) Dr Zwemer vond de Zendingresul-
taten hier buitengewoon en achtte die in Egypte
daarbij vergeleken zeer gering. De ervaring leert
dan ook, dat we den Islam niet moeten aanvallen,
maar beginnen moeten met 't bekend maken van
het Evangelie.

De spuwbeweging laten wij dan ook altijd
toe, in de hogere klassen wordt 't vanzelf anders.
In geen geval „jagen” we jongens weg, want dan
zijn we ze kwijt.

We vermoeden, dat genoemde Mevrouw W. V.
nog maar kort in Indië is. In ons Jaarboekje
staat ze nog niet vermeld, maar toch willen we
trachten haar te bereiken.

Hopende, dat U gelegenheid hebt nog eens op
dit punt in „De Reformatie” terug te komen,
verblijft ik met heilbede,

Hoogachtend,

Uw dw.

J. VAN EGMOND.

te Ond. Holl. Soend. Zedd. Sch.
Garoet (N.O.I.)

Ik behoef niet te polemiseren met den inzender.
Dat ik de schrijfster van het gewraakte artikel een
medewerkster achtte, om jaloersch te maken, was
een qualificatie, waarin haar schrijfwijze over het

En is er nu iemand, die na kennismaking van
wat ik schreef, toch van oordeel mocht zijn, dat
het ooit in mijn doel of plan had gelegen, om, in
welk opzicht ook, het gelijke recht van al mijn
medeburgers te schenden, nu met dien geef ik
het praten op.

Juist strijden tegen onrecht en rechtsongelij-
heid is nu deze twintig jaren mijn onveranderlijke
leuze geweest, en onder geen andere dan die oude
leuze trok ik ook nu tegen de „Vredelievenden”
in de hogere Besturen op.

Dat zijn loopbaan in de toekomst nog eens naar
het Ministerschap zou voeren, vermoedde destijds
Dr Kuyper zelf wel allerminst. De publieke opinie
omtrent de geschorsten was toen trouwens zóó,
dat Dr Bronsveld, het openbaar schrijven van Jhr
Mr A. F. De Savornin Lohman aan Jhr Mr Bee-
laerts van Blokland besprekende, verklaren durf-
de: „voor den schrijver van zulk een stuk zijn
voortaan alle kansen verspeeld op een positie,
waarvan de mogelijkheid wel eens was voorgespie-
geld” („Stemmen voor Waarheid en Vrede”, 1886,
blz. 206).

Doch: de mensch wikt, God beschikt. In 1890
werd Lohman Minister; in 1894 ging Kuyper,
noodgedrongen, weer naar de Kamer.

Het drietal brochures, straks in volksuitgave voor
verminderden prijs verkrijgbaar, vloog weg. En ook
tegenstanders prezen haar letterkundige waarde,
in de rangschikking der argumenten, de afbreking
der volzinnen, het pikante der opschriften en de
keur van vlijmende epitheta. Het waren modellen
in hun genre. Door de samenstelling van dit drietal
vlugschriften had Dr Kuyper opnieuw een bewijs
gegeven van de vlugheid zijns geestes en de vaardig-
heid van zijn talent.